

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Туризм – це соціально-економічна галузь, яка стрімко розвивається у світі і значення якої зростає з кожним роком. Однак, з кінця грудня 2019 року поява пандемії COVID-19 призвела до безпрецедентних глобальних криз у сфері охорони здоров'я, надзвичайних соціальних ситуацій та глибоких негативних наслідків для світової економіки. Пандемія COVID-19 спричинила глобальні проблеми, економічні кризи та кризи в галузі охорони здоров'я, а також побічні ефекти у глобальних галузях, включаючи туризм [1]. Обмеження на поїздки, такі як заборона на поїздки, візовий контроль та карантин - в результаті міжнародний туризм був майже повністю призупинений у квітні та травні 2020 року [2]. З кінця 2019 до початку 2022 рік всі представники туристичної індустрії відчули негативні наслідки простою через пандемію COVID-19, але тенденція до поступового зниження захворюваності на нову коронавірусну інфекцію в світі давала надію на перегляд обмежувальних заходів і активне відновлення туристичної галузі з 2022 року.

Відновленню туристичної галузі у 2022 році в Україні мала сприяти державна підтримка, адже за повідомленням прес-служби Міністерства інфраструктури на розвиток туризму в Україні у 2022 році мало бути виділено понад 1,5 млрд грн та повинна була стартувати програма створення туристичної інфраструктури у національних природних парках. Проте військове вторгнення Російської Федерації на територію України перекреслило всі плани та поставило під сумнів швидке відновлення туристичної галузі в Україні.

Нині війна Росії проти України примушує багатьох думати, що іноземці до нас тепер не поїдуть ще дуже довго. Однак у світі є багато прикладів, коли після масштабних конфліктів країни швидко відновлювалися та знову вітали гостей. Конфлікт у Боснії та Герцеговині тривав у 1992-1995 роках, але досі мир часто характеризується простою відсутністю збройного конфлікту, а не справжнім примиренням між різними спільнотами. За офіційними даними, з 1995 року зростання туристичних потоків в країну становить 24% на рік, а Всесвітня туристична організація прогнозувала, що до 2020 року Боснія і Герцеговина посідає третє місце в світі за рівнем розвитку туризму. У 2010 році Сараєво увійшло до 10 найкращих міст для відвідування за версією путівника Lonely Planet. У 2019 році загальний внесок туризму в економіку Боснії та Герцеговини становив 10,5%.

Приклад того, як країнам вдається відновити туристичну галузь після війни, можна показати на прикладі міст Сараєво та Мостар у Боснії та

Герцеговині. Міський ландшафт двох міст має багато схожості: історичний центр і центральний туристичний район були відновлені в обох містах, хоча сліди конфлікту залишилися. Туристи мали змогу скористатися приватними виставками, де демонстрували фотографії конфлікту.

Потрясіння, викликані збройними конфліктами, глибоко змінюють туристичний «ландшафт» країн. Створюється нова спадщина, і постконфліктний «туризм пам'яті» змішується з іншими сферами – культурним чи морським туризмом. У сувенірних крамницях в обох історичних центрах пропонувалися предмети, пов'язані з війною. Пам'ятні заходи проводяться в Сараєво. У місті є меморіали загиблим, пам'ятник дітям, які загинули під час облоги міста та «Троянда Сараєво» (воронки від снарядів, які вбивали людей, залиті червоною смолою). Однак з точки зору «звичайного» туризму місто все ще приваблює історичним центром в османському стилі та численними музеями. У центрі панує святкова атмосфера. Тут багато кафе, барів і ресторанів, готелів, які користуються популярністю у іноземних туристів.

Водночас місто здавна вважалось «меккою чорного туризму» – фасади багатьох будинків пошкоджені кулями чи снарядами. Але ці місця «розбавлені» великою кількістю відреставрованих християнських церков, мечетей, синагог, що створює серед туристів образ духовного центру – «єрусалимських Балкан». У Мостарі, з іншого боку, який розділений між боснійською та хорватською громадами, значно менше слідів війни проти туристів. Історичний центр з його османськими пам'ятниками розташований у боснійській частині міста. Враховуючи бум туризму в Мостарі, боснійська сторона й досі отримує більше вигод [3].

Таким чином, можемо зазначити, що воєнні дії в державі та знищення туристичної та іншої інфраструктури однозначно змінять обличчя туризму і подальша відбудова цієї галузі потребуватиме цього врахування. Проте, приклад інших держав свідчить, що відновлення і зростання туристичної галузі України можливе по закінченню бойових дій, хоча акценти в цій сфері вже будуть зміщені.

Література

1. Im, J., Kim, J., Choeh, J.Y., (2021). COVID-19, social distancing, and risk-averse actions of hospitality and tourism consumers: a case of South Korea. *J. Destin. Market. Manag.*, 20, 100566 [in English].

2. фiцiйний сайт Всесвiтньої туристичної організації (UNWTO World Tourism Organization). URL: <http://www.world-tourism.org>.

3. Повстати з руїн. Які країни після війни стали популярними у туристів: назва з екрану. РБК-Україна. Travel. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/travel/-1647724135.html>